

УДК 368(477)

Фінансові показники як підґрунтя конкурентоспроможності страховика на прикладі СК «Провідна»

Романовська Ю.А.

кандидат економічних наук, доцент,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Демченко О.П.

кандидат економічних наук,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті досліджено фінансовий стан страхової компанії та охарактеризовано фінансові показниками, що є підґрунтям формування і розвитку конкурентних переваг страховика. Доведено, що конкурентна позиція страхової компанії ґрунтується на параметрах чистого фінансового прибутку. Обґрунтовано вплив коливання активів і пасивів страховика на формування та розвиток його конкурентоспроможності.

Ключові слова: страхова компанія, конкурентоспроможність, фінансові показники, страховий ринок, активи, пасиви.

Романовская Ю.А., Демченко О.П. ФИНАНСОВЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ КАК ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СТРАХОВЩИКА НА ПРИМЕРЕ СК «ПРОВИДНА»

В статье исследовано финансовое положение страховой компании и охарактеризованы финансовые показатели, которые являются основой формирования и развития конкурентных преимуществ страховщика. Доказано, что конкурентная позиция страховой компании основывается на параметрах чистого финансового дохода. Обосновано влияние колебания активов и пассивов страховщика на формирование и развитие его конкурентоспособности.

Ключевые слова: страховая компания, конкурентоспособность, финансовые показатели, страховой рынок, активы, пассивы.

Romanovska Yu.A., Demchenko O.P. FINANCIAL INDICATORS AS A BASIS FOR THE INSURER'S COMPETITIVENESS ON THE EXAMPLE OF THE INSURANCE COMPANY "PROVIDNA"

The financial state of the insurance company is investigated in this work. Characterized by financial indicators. These indicators are the basis for the formation and development of the competitive advantages of the insurer. The insurance company's competitive position is based on the parameters of net financial profit. The influence of fluctuations of the insurer's assets and liabilities on the formation and development of its competitiveness is substantiated.

Keywords: insurance company, competitiveness, financial indicators, insurance market, assets, liabilities.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний розвиток національного страхового ринку характеризується інтеграцією в європейську фінансову середу, що виставляє вимоги до підтримання високої конкурентоспроможності страхових компаній. Конкурентні страхові організації є підґрунтям для розвитку ринку страхових послуг, який забезпечує високі соціально-економічні стандарти життєдіяльності суспільства. Сформований страховий ринок України в умовах світової глобалізації призводить до загострення конкуренції між національними страховиками, головною перевагою яких у конкурентній боротьбі виступає їх фінансова стійкість.

Конкурентоспроможність є показником, який характеризує можливість протистояти основним конкурентам, відображає стан страхової організації в ринковому середовищі, значущість страховика в економічному розвитку держави. У конкурентній боротьбі страхових компаній вирішальним є розмір фінансових ресурсів. Розвиваючи страховий бізнес, потрібно звертати увагу на раціональне їхнє використання. Страхова організація зацікавлена в тому, щоб її фінансові можливості давали б змогу надавати такі страхові продукти, яким притаманні висока якість та прийнятний рівень цін. Отже, надійний фінансовий «тиль» страховика є підґрунтям подальшого розвитку конкурентних відносин у вітчизняному страховому секторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам формування та розвитку конкурентоспроможності страхових компаній на національному страховому ринку України присвятили свої праці такі вчені, як О. Пономарьова, О. Гаманкова, В. Бондаренко, С. Залюбовська. Значний внесок у дослідження забезпечення фінансової стійкості страховиків зробили такі фахівці, як В. Шолойко, В. Базилевич, Р. Пікус, Л. Горбач, С. Осадець тощо. Але досвід функціонування національного страхового ринку показав, що за умов євроінтеграції для більшості страхових організацій актуальними стали проблеми підтримання їх конкурентоспроможності, яка забезпечується їхньою фінансовою стійкістю, що потребує додаткового дослідження відповідної проблематики.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження специфіки впливу фінансових показників на конкурентоспроможність страхової організації на прикладі страхової компанії «Провідна».

Виклад основного матеріалу дослідження. У ринковій економіці будь-яка страхова компанія функціонує у суворому конкурентному середовищі, а тому бере участь у конкурентній боротьбі. Конкурентоспроможність суб'єкта полягає у його здатності створювати та реалізовувати переваги, за допомогою яких можна конкурувати та перемагати на відповідному ринку в певний проміжок часу, а сутність конкурентоспроможності об'єкта – це сукупність його переваг, зокрема фінансових переваг перед іншими об'єктами.

Страховання є однією з галузей бізнесу, найбільш залежних від фінансового забезпечення. Кожний страховик відчуває потребу постійно аналізувати зміни зовнішніх і внутрішніх чинників, що можуть вплинути на наслідки конкурентоспроможності компанії. Цьому допомагають бази даних, які становлять систему фінансової стійкості компанії та характеризують розвиток справ страховика на національному та регіональному ринках, дають уявлення про світові тенденції і нові технології страхування [1, с. 96].

Фінансовий стан страхової компанії характеризується показниками, які описують її здатність до розвитку й успішної роботи в конкурентному ринковому середовищі, а саме в оперативних і стратегічних аспектах [2, с. 77]. Але дослідження не всіх показників безпосередньо служить цілям підвищення конкурентної позиції страхової компанії, у зв'язку з чим необхідні їх відбір і систематизація. Зокрема,

доцільно проаналізувати такі показники, що характеризують фінансовий стан страхової організації й є запорукою укріплення його конкурентоспроможності: страхові платежі, страхові резерви, активи, пасиви тощо. Доцільно проаналізувати їх у розрізі окремої страхової компанії. Основу успіху конкурентоспроможності страхової компанії СК «Провідна» становлять фінансові ресурси.

Компанія працює на страховому ринку України з 1 995 р. ПрАТ «СК «Провідна» пропонує понад 70 страхових продуктів з обов'язкових та добровільних видів страхування для громадян, представників малого та середнього бізнесу, підприємствам різних галузей економіки, корпораціям, холдингам і фінансовим групам. Вітчизняний ринок страхових послуг характеризується наявністю значної кількості його учасників, які ведуть конкурентну боротьбу за збереження своєї позиції на ринку або за її поліпшення. Для того щоб зберегти своє місце на ринку, ПрАТ «СК «Провідна» постійно має підтримувати на високому рівні своє фінансове положення, кінцевою умовою використання якого є забезпечення конкурентоспроможності.

Страхові платежі мають значний вплив на прибутковість страхового бізнесу, оскільки, по-перше, від розміру страхової суми за незмінного страхового тарифу залежить сума доходів страхової компанії у вигляді страхових премій; по-друге, страхова сума дає уявлення про максимальний розмір зобов'язань страховика за конкретними договорами страхування. Обсяг зібраних страхових платежів є найбільш загальним показником діяльності страховика, який створюється під впливом таких чинників, як величина, структура й якість страхового портфеля, обсяг та асортимент надання страхових послуг, розміри страхового фонду, тобто формує підґрунтя конкурентоспроможності (рис. 1).

Динаміка страхових платежів страхової компанії «Провідна» за 2012–2016 рр. свідчить, що протягом останніх трьох років суми страхових платежів зросли на 257,7 млн. грн., це означає що компанія розвивається в динаміці. Динаміка величини платежів, які надійшли, визначає процес підтримання конкурентоспроможності на високому рівні.

Конкурентоспроможність страхової компанії ринку розглядається як економічний процес, який полягає у забезпеченні кращих можливостей для реалізації страхових послуг, задоволенні потреб клієнтів та одержанні максимального прибутку, що реалізується в умо-

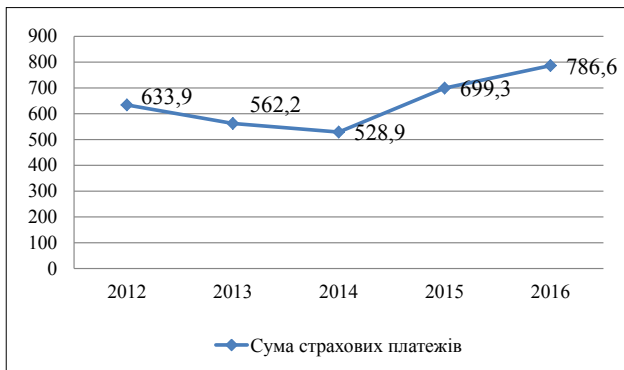

Рис. 1. Динаміка страхових платежів страхової компанії «Провідна» за 2012–2016 рр., млн. грн.

Джерело: складено за даними [3]

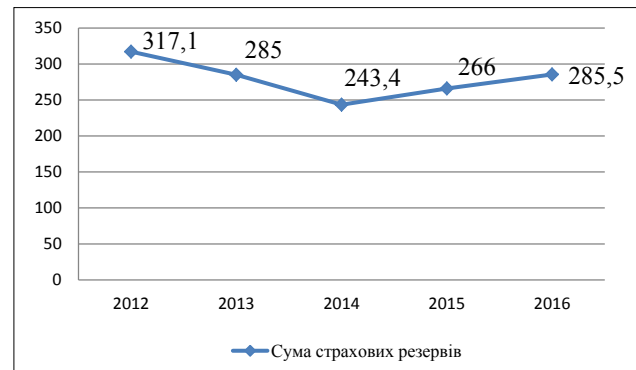

Рис. 2. Динаміка страхових резервів страхової компанії «Провідна» за 2012–2016 рр., млн. грн.

Джерело: складено за даними [3]

вах формування страхових резервів [4]. Це пов'язано з тим, що проведення страхування зумовлює зворотність страхового циклу: спочатку внесення страхової премії, а потім, через деякий час, надання страхової послуги у вигляді виплати страхового відшкодування (страхових сум) (рис. 2).

Розрахунок коливань страхових резервів забезпечує гарантії майбутніх страхових відшкодувань і виплат страхових сум, тому їх коливання має значний вплив на утримання конкурентних переваг страховика (рис. 2). Так, у страховій компанії «Провідна» в 2012 р. сума страхових резервів становила понад 317,1 млн. грн., а вже на 2014 р. – різко знизилася до 243,4 млн. грн., що підтверджує їх різкий спад.

Страхові резерви за останні досліджувані 2015–2016 рр. збільшилися, що є запорукою позитивного фінансового розвитку компанії.

Проаналізувавши табл. 1, можна сказати, що протягом 2014–2016 рр. активи компанії не розвивалися рівномірно. Аналізуючи період 2014–2015 рр., можна визначити, що необоротні активи збільшилися на 16 179 грн., тобто на 6,3%, а протягом 2015–2016 рр. – зменшилися на 28 893 грн., що на 10,5% менше. Оборотні активи протягом 2014–2015 рр. збільшилися на досить значну суму, майже вдвічі – на 238 561 грн., тобто на 54,1%, а протягом 2015–2016 рр. – зменшилися на 123 934 грн., тобто на 18,2%.

Власний капітал становить фінансову основу створення і розвитку підприємства будь-якої форми власності та організаційно-правової форми. Динаміка власного капіталу свідчить про якість фінансового менеджменту. Величина власного капіталу може відбиватися на іміджі та конкурентоспроможності компанії [5]. Так, для підтримання нормального фінан-

сового стану страхових компаній важливим є рівень показника «власний капітал». Його динаміку за 2012 – 2016 рр. та структуру пасивів на 01.01.2017 представлено в табл. 2.

Аналіз пасивів страхової компанії «Провідна» складається із власного капіталу, довгострокових зобов'язань та забезпечення, поточних зобов'язань і забезпечення. Аналіз власного капіталу за 2014–2016 рр. показав, що протягом цих років сума пасивів зростала, за 2014–2015 рр. зросла на 94 839 грн., або на 29,2%, а протягом 2015–2016 рр. зросла на 46 601 грн., або на 11,1%.

Довгострокові зобов'язання і забезпечення протягом 2014–2016 рр. зростали на 9,2% та 6,9% відповідно. Поточні зобов'язання і забезпечення протягом 2014–2015 рр. зросли на 136 724 грн., або на 109,6%, що означає різке збільшення пасиву балансу, а в 2015–2016 рр. вони знизилися на 218 591 грн., або на 83,6%.

Основними джерелами формування власного капіталу страховика є внески засновників, поповнення з прибутку від страхової діяльності і доходів від інвестиційної діяльності, а також від додаткової емісії акцій. Аналіз пасивів страхової компанії «Провідна» за 2012–2016 рр. підтвердив, що досліджувана компанія має стабільну базу для формування і розвитку стійкий конкурентних переваг у вигляді пасивів.

Активи балансу страхової компанії «Провідна» відображають майно страхової організації. Це засоби, які інвестовані в цінні папери, нерухомість, рахунки та депозити в банках, їх джерелом є пасиви: статутний і резервний капітал, технічні резерви, прибуток.

На рис. 3 показано загальний обсяг активів страхової компанії «Провідна» за 2012–2016 рр. Можна сказати, що протягом 2012–2014 рр. загальна сума активів змен-

Таблиця 1

Аналіз активів страхової компанії «Провідна» за 2012–2016 рр.

Назва	2012, грн.	2013, грн.	2014, грн.	2015, грн.	2016, грн.	Відхилення							
						Абсолютне				Відносне			
						2013- 2012, грн.	2014- 2013, грн.	2015- 2014, грн.	2016- 2015, грн.	2013/ 2012, %	2014/ 2013, %	2015/ 2014, %	2016/ 2015, %
Необоротні активи	67094	261903	259092	275271	246378	194809	-2811	16179	-28893	290,3	-1,07	6,3	-10,5
Оборотні активи	740751	519486	441348	679909	555975	-221265	-78138	238561	-123934	-29,9	-15,0	54,1	-18,2

Джерело: складено за даними [3]

Таблиця 2

Аналіз пасивів страхової компанії «Провідна» за 2012–2016 рр.

Назва	2012, грн.	2013, грн.	2014, грн.	2015, грн.	2016, грн.	Відхилення							
						Абсолютне				Відносне			
						2013- 2012, грн.	2014- 2013, грн.	2015- 2014, грн.	2016- 2015, грн.	2013/ 2012, %	2014/ 2013, %	2015/ 2014, %	2016/ 2015, %
Власний капітал	309965	263880	324 509	419 348	465 949	-46085	60629	94839	46601	-14,9	22,9	29,2	11,1
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	248092	292612	251 185	274 362	293 525	44520	-41427	23177	19163	17,9	-14,1	9,2	6,9
Поточні зобов'язання і забезпечення	249788	224897	124 746	261 470	42 879	-24891	-100151	136724	-218591	-9,9	-44,5	109,6	-83,6

Джерело: складено за даними [3]

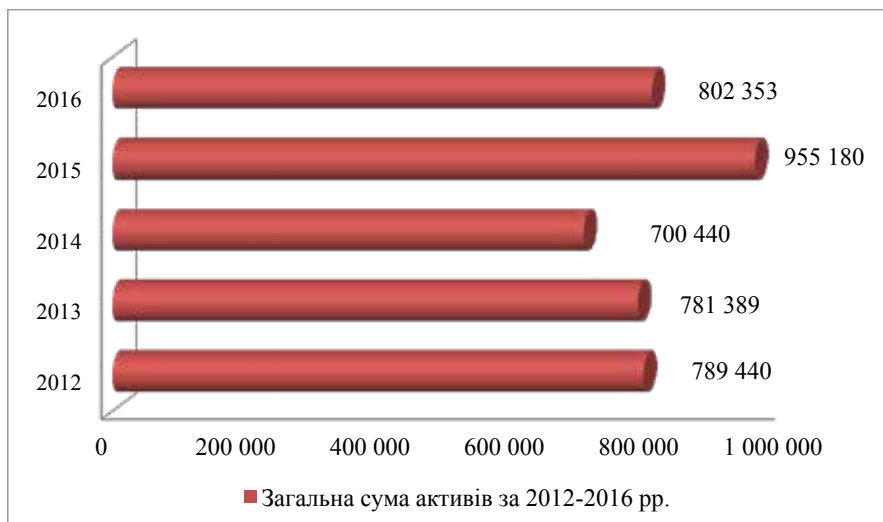

Рис. 3. Загальний обсяг активів страхової компанії «Провідна» за 2012–2016 рр., грн.

Джерело: складено за даними [3]

шувалася, але не на значну суму. В 2015 р. сума активів збільшилася на 254 740 грн., що є хорошим результатом для функціонування компанії, а вже в 2016 р. ці показники зменшилися на 152 827 грн. Отже, досліджувана динаміка активів СК «Провідна» свідчать про зростання в основній масі величини активів, незважаючи на 2015 р., що формує стабільну конкурентну позицію страхової компанії.

Конкурентна позиція пов'язана з показником конкурентоспроможності страхової компанії, який ґрунтується на параметрах чистого фінансового прибутку. Прибуток як комплексний, інтегрований показник усебічно характеризує ефективність певного виду бізнесу, а тому його привабливість для інвесторів [6, с. 20]. Стимулюючи або, навпаки, стримуючи ділову та інвестиційну активність у різних галузях та сферах економічної діяльності, прибуток сприяє цілеспрямованому міжгалузевому та міжрегіональному перерозподілу капіталів.

Відповідно до облікової політики прибуток страховика формується за рахунок прибутку від операційної, іншої звичайної (фінансової, інвестиційної) та надзвичайної діяльності. З урахуванням цих складників формується чистий прибуток страховика. Чистий прибуток характеризує фінансовий результат діяльності страхової компанії за вирахуванням податків та обов'язкових платежів у державний бюджет [7, с. 32].

Динаміка чистого фінансового прибутку страхової компанії «Провідна» наведена на рис. 4. Протягом 2012–2013 рр. чистий

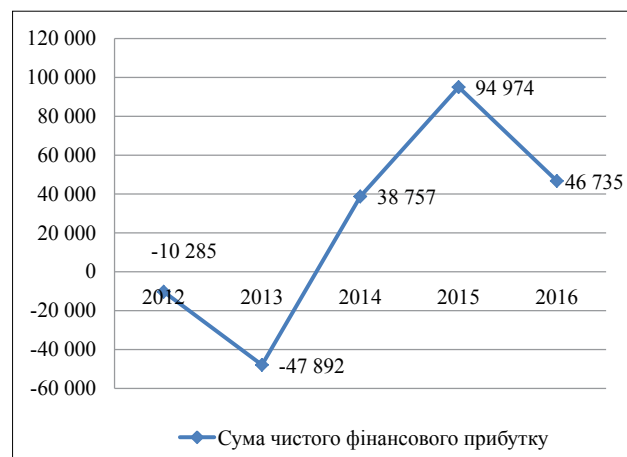

Рис. 4. Динаміка чистого фінансового прибутку страхової компанії «Провідна» за 2012–2016 рр., грн.

Джерело: складено за даними [3]

фінансовий прибуток був від'ємний і становив 47 892 грн., але протягом наступних років ці показники змінилися, компанія стала працювати краще, і вже в 2015 р. ці показники збільшилися і чистий фінансовий прибуток становив 94 974 грн. У 2016 р. прибуток зменшився і становив 46 735 грн. Таким чином, незважаючи на різке коливання рівня чистого прибутку, страхова компанія «Провідна» протягом 2013–2016 рр. підтверджує свої конкурентні позиції на ринку страхових послуг.

Висновки з цього дослідження. Конкурентоспроможність страхової компанії забезпечується системою фінансових показників, що визначаються особливостями взаємодії

та взаємовпливу на розвиток страховика, та може характеризуватися комплексом індикаторів, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Так, утримання та розширення конкурентної позиції страхової компанії передбачає не тільки управління власними ресурсами, а й забезпечення постійного зростання показників прибутку, що є основою життєдіяльності компанії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пономарьова О.Б. Конкуренентоспроможність страхових компаній у регіоні / О.Б. Пономарьова // Вісник ДДФА. Економічні науки. – 2013. – № 2. – С. 92–103.
2. Аберніхіна І.Г. Система показників оцінки фінансової надійності страховика / І.Г. Аберніхіна, І.Г. Сокиринська // Фінанси України. – 2017. – № 6. – С. 74–86.
3. Фінансова звітність ПрАТ «СК «ПРОВІДНА» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.providna.ua/uk/content/annual-reports-ua>.
4. Романовська Ю.А. Аналіз страхового ринку України / Ю.А. Романовська // Економіка та суспільство. – 2016. – № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economyandsociety.in.ua>.
5. Пономарьова О.Б. Аналіз конкурентоспроможності страхових компаній України / О.Б. Пономарьова, А.В. Перетятко, С.С. Дегтярьова // Молодий вчений. – 2016. – № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2016/12/202.pdf>.
6. Бондаренко В.М. Конкуренентна стратегія страхових компаній на ринку фінансових послуг / В.М. Бондаренко // Науковий вісник Полісся. – 2015. – Вип. 3. – С. 19–27.
7. Залюбовська С.С. Аналіз потенціалу конкурентоспроможності компаній – учасниць страхового ринку / С.С. Залюбовська // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. – 2015. – № 1. – С. 29–34.
8. Гаманкова О.О. Страховий ринок України у глобальному страховому просторі / О.О. Гаманкова, В.К. Хлівний // Фінанси України. – 2012. – № 5. – С. 58–67.
9. Шолойко А.С. Тенденції розвитку страхового ринку: вітчизняний та світовий аспекти / А.С. Шолойко // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – № 156. – С. 60–65.
10. Страхові послуги : [підручник] : у 2-х ч. Ч. 1 / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк [та ін.] ; за ред. В.Д. Базилевича. – К. : Логос, 2014. – 496 с.